

УДК 651.334

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ЕРГОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ МАШИННО-ТРАКТОРНИХ АГРЕГАТІВ

Лущенко В.Л., к.т.н.,

Книшов О.Я., к.т.н.,

Головін С.В., інженер

Таврійський державний агротехнологічний університет

Тел. (0619) 42-14-38

Анотація – в статті приводиться проблема ергономічної оцінки якості об'єктів, надана класифікація методів та принципів ергономічності.

Ключові слова – ергономіка, оцінка, ергатична система, типи, принципи, методи, покрокова структура.

Постановка проблеми. Проблема ергономічної оцінки якості різних об'єктів, у тому числі і машинно-тракторних агрегатів – одне з ключових питань комплексної системи підвищення якості промислової продукції і технологічних процесів. Ергономічна оцінка якості визнана обов'язковим елементом цілісної оцінки рівня якості об'єктів у техніці.

Аналіз публікацій. Як показав аналіз публікацій, на прикладі Лінтварева Б.А. [2], де він розроблює теорію підвищення продуктивності агрегатів для обробки ґрунту, наводить цілу низку джерел повного використання енергії агрегатів і гасу, і за думкою автора – основним з них є зниження ваги машини.

Основна частина. Ергономічні якості сучасної техніки визначаються ступеню відповідності параметрів основним характеристикам людини. Об'єктом ергономіки є система «людина-машина». Такі системи є компромісними, в них враховуються можливості оператора, досягнутий рівень технічних характеристик машин і параметрів середища.

При цьому складові частини ергатичної системи розглядаються як частки функціонально-цілісної системи.

За класифікацією, яку запропонував Мейстер [1], розрізняють три типи ергономічних систем:

1. Системи, які дають можливість прогнозувати працездатність людини, але які практично не враховують характеристики обладнання;

2. Системи, які дають можливість прогнозувати функціонування системи, але які мало або зовсім не враховують характеристики людини;

3. Системи, які як якості людини, так і параметри обладнання, тобто вплив людини на обладнання і вплив обладнання на людину.

Ергономічна оцінка якості тракторів може бути комплексною, диференційованою або змішаною.

Комплексний принцип оцінки закладається у визначенні рівня якості одним інтегральним показником – величиною безрозмірною (ергономічністю).

Диференційований – у визначенні рівня якості за рахунок ряду показників, які визначають визначні якості об'єкту, що оцінюється.

Змішана оцінка рівня якості включає в себе принципи комплексної і диференційованої оцінки.

Оцінка рівня ергономічних показників якості проводиться шляхом порівняння характеристик об'єкта, що оцінюється, з характеристиками об'єкта еталону, останній з яких може бути представлений реальним об'єктом або даними нормативної чи технічної документації.

В процесі ергономічної оцінки в залежності від номенклатури показників використовуються такі принципи:

- принцип альтернативного рішення;
- принцип якісної оцінки;
- принцип кількісної оцінки.

Принцип альтернативного рішення вибирається для рішення про наявність або відсутність визначеного ергономічного показника (так/ні) у відповідності з встановленими ергономічними вимогами до об'єкту оцінки.

Принцип якісної оцінки використовується при наявності тільки якісних (вербально описуємих) характеристик об'єкта оцінки.

Принцип кількісної оцінки використовується при оцінці показників експериментальними або розрахунковими засобами з використанням шкали оціночного масштабу.

Всі вказані принципи враховуються і використовуються при визначенні інтегральної оцінки комплексного показника ергономічності машинно-тракторного агрегату.

Визначення необхідної номенклатури показників при виведенні комплексної оцінки робиться в залежності від її цілей, вимог споживача, умов експлуатації або функціонування об'єкту, конструктивних особливостей, цільової функції, складності об'єкту тощо.

При оцінці значень ергономічних показників якості можуть використовуватися такі методи:

- експериментальний (оцінка здійснюється за допомогою технічних вимірювальних засобів);

- розрахунковий (оцінка здійснюється на підставі врахувань з використанням значень параметрів знайдених іншими методами);
- експертний (оцінка здійснюється на підставі врахувань і обробки думок комісії спеціалістів та експертів).

Ергономічну оцінку якості об'єкта можна показати у вигляді покрокової структури, як показана на рис. 1.

Рис.1. Покрокова структура ергономічної оцінки якості об'єкта.

Висновок. Урахування ергономічних вимог для тракторів типу МТЗ-100/12 (наявність більш комфортної кабіни, зниження рівнів шуму та вібрації, розташування органів керування і засобів відображення інформації з врахуванням психофізіологічних особливостей оператора) дало можливість підвищити продуктивність праці у сільськогосподарському виробництві на 17...30%.

Література

1. Meister D. Behavioral research b government policy Cicilian b millenary. R.N. / D. Meister. – New York, Pergamon Press, 1991.
2. Линтварев Б.А. Научные основы повышение производительности

земледельческих агрегатов / *Линтварев.* – М.: ГОСНИТИ., 1982. – 606 с.

3. *Чугалин Л.К.* Эргономические исследования условий труда механизаторов / *Л.К.Чугалин.* – Техническая эстетика, 1992. - №10.

КОМПЛЕКСНАЯ ОЦЕНКА ЭРГОНОМИЧНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ МАШИННО-ТРАКТОРНЫХ АГРЕГАТОВ

Лущенко В.Л., Кнышов О.Я., Головин С.В.

Аннотация

В статье раскрыта проблема эргономичной оценки качества объектов, представлена классификация методов и принципов обеспечения эргономичности.

COMPLEX ESTIMATION OF ERGONOMIC INDICATORS MASHINNO-TRAKTORNIH OF UNITS

V. Lushchenkov, O. Knyshov, S. Golovin.

Summary

In article the problem of an ergonomic estimation of quality of objects is opened, classification of methods and principles of maintenance of ergonomics is presented.